

En adversativ reduplikation på spansk: Han er dum, men dum!

Nissen, Uwe Kjær

Published in:
Ny Forskning i Grammatik

DOI:
10.7146/nfg.v26i25.109311

Publication date:
2018

Document version:
Forlagets udgivne version

Citation for pulished version (APA):
Nissen, U. K. (2018). En adversativ reduplikation på spansk: Han er dum, men dum! *Ny Forskning i Grammatik*, 25, 184-202. <https://doi.org/10.7146/nfg.v26i25.109311>

Go to publication entry in University of Southern Denmark's Research Portal

Terms of use

This work is brought to you by the University of Southern Denmark.
Unless otherwise specified it has been shared according to the terms for self-archiving.
If no other license is stated, these terms apply:

- You may download this work for personal use only.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying this open access version

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details and we will investigate your claim.
Please direct all enquiries to puresupport@bib.sdu.dk

En adversativ reduplikation på spansk: *Han er dum, men dum!*

Uwe Kjær Nissen

Abstract

This paper will present and analyse an intensifying construction in Spanish which until now has not received much attention and which contains a reduplication of words and the adversative conjunction *pero* ('but'), e.g. *Él es tonto, pero tonto* ('He is really very stupid'; lit.: 'He is stupid, but stupid').

Authentic data indicate that this construction, which aims at emphasizing or intensifying the expression, is very frequent in colloquial speech, and – as shown in the paper – examples are readily found that contain elements of all major word classes; e.g. verbs: *Aquí hay que trabajar, pero trabajar* (lit.: 'Here one has to work, but to work'), nouns: *Había un olor a café, pero café* (lit.: 'There was a smell of coffee, but coffee') and adjectives: *Eres tonto, pero tonto* (lit.: 'You're stupid, but stupid').

Nøgleord: reduplikation, adversativitet, diskurspartikel, *pero*, intensivering

1. Indledning

Den konstruktion, der skal præsenteres her, og som kan eksemplificeres ved *¡Es tonto, pero tonto!* ('Han er dum, men dum!'), optræder typisk i talesprog (og – som vi vil se – hermed beslægtede registre) og kan oversættes med 'Han er godt nok dum!' eller 'Han er megadum!' eller et tilsvarende udtryk, der intensiverer kvaliteten af 'dum'.

På trods af dens høje frekvens i spansk talesprog er den blevet oversat i den gængse faglitteratur. Dette er måske forventeligt hvad angår de to meget omfattende relativt nye grammatiske værker, der er blevet udgivet af Det spanske Sprogakademi: *Nueva gramática de la lengua española* i to bind (RAE

2009-11) og *Gramática descriptiva del español* i tre bind (Bosque & Demonte 1999), da den slags værker traditionelt fokuserer mest på skriftsproget, men overraskende nok gælder det også for de talrige værker, der specifikt beskæftiger sig med talesprog (Beinhauer 1930; Gaviño Rodríguez 2008; Hernando Cuadrado 1994; Miranda 1992; Porroche Ballesteros 2009; Vigara Tauste 1980; 1992). Briz Gómez indeholder godt nok et længere afsnit om “los intensificadores” (1998: 116-122), men *pero* nævnes udelukkende i (få) andre konstruktioner end den her omtalte.

Heller ikke værker, der udtrykkeligt beskæftiger sig med adversativitet, nævner konstruktionen (Cascón Martín 1995; del Camino Garrido Rodríguez 2004; Flamenco García 1999; Fuentes Rodríguez 1998). Acín Villa nævner en lignende adversativ konstruktion med *pero*, men her er der hverken tale om en reduplikation eller en intensivering af en bestemt kvalitet: *un vestido rojo pero bonito* (‘en rød men smuk kjole’) (1993: 229). På trods af titlen på Anabalón og González’ artikel fra 2016 *El uso de pero enfático ...* (‘Brugen af emfatisk *pero*...’) beskæftiger denne sig heller ikke med den konstruktion, der skal præsenteres her.

De eneste to fremstillinger, som en passant nævner konstruktionen, er Santos Ríos (2003) og Acín Villa (1993-94). Disse to omtales også i afsnit 3.2. Santos Ríos sammenligner på en af siderne af sin omfangsrige ordbog over partikler den adversative reduplikation med en lignende, hvor *pero* yderligere forstærkes med et (emfatisk?) *que* (‘at’) som fx i *Está lejos, pero que muy lejos* (ordret: ‘Det er langt, men at meget langt’, svarende til: ‘Det er virkelig langt væk’) og kommenterer kort forskellen mellem disse to konstruktioners opbygning. Også Acín Villa (1993-94) omtaler de samme to konstruktioner i afsnittet “Reduplicaciones”, men afsnittet er ret kort, da forfatterens hovedærinde i artiklen er at opstille en komplet liste over *pero*’s emfasepotentiale i mange andre konstruktioner.

Grundet den beskrevne mangel på tidligere forskning, der beskæftiger sig med den adversative reduplikation, forsøger denne artikel at levere nogle første analyser, der fortrinsvist beskæftiger sig med konstruktionens udtryksside; i dette tilfælde dens interne opbygning og hvilke ordklasser, der leverer materiale til konstruktionen. Konstruktionens indholdsmæssige side kan her kun berøres sporadisk, da en mere tilbunds gående analyse dels ville kræve eksistensen af et talesprogs korpus, der specifikt fokuserer på emotio-

1. Alle oversættelser af både eksempler og citater er mine. Eksempelsætningerne oversættes som hovedregel ordret, da meningen forklares i teksten eller er selvindlysende.

nelt ladede dialoger, dels ville man skulle foretage en nøje sammenligning med andre, intensiverende spanske reduplikationer, der er beskrevet i den ovenfor omtalte litteratur. En reel sammenligning er desuden begrænset af den omstændighed, at ingen af de eksempler, der nævnes i litteraturen stammer fra autentiske talesprogskorpora (jf. afsnit 1.1.). En mere systematisk analyse af konstruktionens indholdsmæssige side må altså foreløbig lade vente på sig. Til gengæld kan en sammenligning med beskrivelserne af andre konstruktioner levere et bud på, hvorfor *pero* er den eneste sproglige størrelse, der kan indgå i konstruktionen (jf. afsnit 4). Det viser sig nemlig, at andre adversative konjunktioner er udelukket.

1.1. Metodiske overvejelser

Gennemgangen af litteraturen i det foregående afsnit har afdækket de problemer (og mangler) som er forbundet med analyser, der ønsker at behandle autentisk talesprog, men som ikke kan gennemføres, fordi der på nuværende tidspunkt ikke eksisterer spanske talesprogskorpora, i hvilke de konstruktioner forekommer, som blev omtalt i afsnittet. De eksisterende, tilgængelige talesprogskorpora er enten optagelser af strukturerede eller semistrukturerede interviews (f.eks. CREA), hvor personerne enten frit fortæller eller bliver adspurgt om forskellige af livets forhold, typisk deres egen opvækst eller deres arbejdsforhold, men der er ingen hurtig og spontan taleturveksling. Ønsker man at høste eksempler af denne type, er man tvunget til enten at ty til bestemte fora, der eksisterer på internettet, eller evt. designe målrettede eksperimentelle metoder. Den fremgangsmåde, der er valgt her, baserer sig på eksempler, der er hentet både fra fora, hvor folk diskuterer forskellige emner, og fra blogs, hvor muligheden for at tilføje egne kommentarer er til stede. Afhængigt af emnerne kan bølgerne gå højt, hvilket ofte baner vejen for emotionelle sproglige indslag, som er en vigtig forudsætning for, at den her valgte konstruktion overhovedet optræder. Metodisk må man naturligvis acceptere den præmis, at der ikke er tale om autentisk, spontan tale, men i stedet et forsøg på at nedskrive, hvad man (måske) ville have sagt, hvis diskussionerne var foregået direkte mellem samtalepartnerne. Mange kommentarer bærer dog præg af, at bidragene forfattes særdeles spontant og uredigeret, hvilket gør, at de udviser en større affinitet til talesprog end til (et gennearbejdet) skriftsprog.

Alle eksempler er indsamlet ved hjælp af Google-søgninger, men der skal tilføjes, at søgningerne har været begrænset til domænet *.es* (dvs. hjemmesider der steds-mæssigt er placeret i Spanien) for at undgå evt. specifikke latinamerikanske påvirkninger, fx fra regionale dialekter, slang, og indfødte

(indigene) sprog. Eksemplerne repræsenterer således udelukkende den iberiske variant af spansk, men konstruktionen er på ingen måde usædvanlig i latinamerikansk spansk.

Som en afsluttende eksemplificering af problematikken vedrørende manglende data kan man sammenligne Google og fx Det spanske Sprogakademis store korpus CREA, der indeholder en betydelig mængde talesprog. Ved en søgning på to typiske adversative reduplikationer får man følgende resultater:

- (1) *malo pero malo*
 ‘ond, men ond’
 CREA oral (Spanien): 0 *hit*
 Google (domæne: .es): 4060 *hits*
- (2) *tonto pero tonto*
 ‘dum, men dum’
 CREA oral (Spanien): 0 *hit*
 Google (domæne: .es): 1050 *hits*

Som det fremgår, ville en søgning i Det spanske Sprogakademis korpus resultere i den konklusion, at den adversative reduplikation slet ikke eksisterer. Det er derfor en nærliggende antagelse, at mange konstruktioner, der i overvejende grad optræder i talesproget, slet ikke behandles i den gængse lingvistiske litteratur, fordi søgninger i typiske korpora leverer 0 hit.

2. Reduplikationer

2.1. *Ikonicitet*

Reduplikationer, der ser ud til at være et udbredt fænomen i mange (måske alle?) sprog, optræder i forskellige former. Typiske eksempler er reduplikationer, hvor enkelte elementer i et ord gentages: *tatartatarabuella* (‘tipoldemor’) og andre, hvor hele ord gentages: *Løb, løb!*, *Estoy muy muy cansada* (‘Jeg er meget meget træt.’). Reduplikationer optræder også i forbindelse med tegnsætningen, typisk i sms-tekster eller i tegneserier: *¡Ja ja ja!* (‘Ha ha ha!’), *¿¿¿Qué???* (‘Hvad???’). Begrebet ‘reduplikation’ er blevet anvendt forskelligt, og der ser ikke ud til at være konsensus, om det udelukkende omfatter morfologiske gentagelser eller også syntaktiske. Således skriver Gil for at skelne mellem reduplikation og repetition: “[...] whereas repetition applies across words, and is therefore subsumed under syntax or discourse,

reduplication applies within words, and is consequently taken to be part of morphology.” (2004: 31). På den anden side handler Wierzbickas artikel om italienske reduplikationer udelukkende om gentagelser af ord, hvilket hun benævner som “syntactic reduplication” (1986: 287). Jeg vil derfor i det følgende anvende reduplikationer som et overbegreb, der henviser til både en morfologisk og en syntaktisk gentagelse af ord eller orddele. Når det ikke specificeres yderligere, henviser ‘reduplikation’ i det følgende til den syntaktiske reduplikation, dvs. et ord følges af det eller de samme ord; en definition, der i øvrigt er i overensstemmelse med Farø (2005: 55).

De syntaktiske reduplikationer fungerer generelt ud fra det ikoniske princip: mere form = mere indhold. Således vil *¡Corre! ¡Corre!* (‘Løb! Løb!’) betyde, at den tiltalte skal løbe hurtigere end blot ved *¡Corre!*, og ligeledes vil *Aldrig!!!* forsynet med tre udråbstegn sandsynligvis indikere en større afvisning end blot *Aldrig!* Man må dog være opmærksom på, at diskursive faktorer kan medføre en afvigelse fra dette princip. Således påpeger Brink, at “vore fordoblede interjektioner frem for at forstærke tit svækker. *Ja ja* er jo klart svagere end *Ja*.” (2001: 27).

2.2. Reduplikationer i romanske sprog

Udover den spanske *pero*-reduplikation, eksisterer der i de romanske sprog en anden, men til gengæld velanalyseret, konstruktion (se fx Bollée 1978 og Wierzbicka 1986), hvor reduplikationen ikke medfører en forøgelse af mængden, men i stedet en fokusering på (eller intensivering af) kvaliteten.² Typiske eksempler fra henholdsvis fransk og spansk er de to følgende:

(3) *C'est un chien chien*
 ‘Dette er en hund hund’

(4) *Quiero un café café*
 ‘Jeg ønsker kaffe kaffe’

Sætning (3) betyder derfor ikke, at man henviser til to hunde, men at man i stedet henviser til en rigtig hund af en vis størrelse, måske lige frem en muskelhund, og en lille pekingeser på 3 eller 4 kilo vil sandsynligvis falde uden for kategorien. Ligeledes betyder sætning (4) ikke, at man ønsker sig

2. Også i dansk og engelsk synes den her omtalte variant at vinde større og større udbredelse. Se Brink (2001).

flere kopper kaffe, men i stedet en rigtig god kaffe, en kaffe af god kvalitet, som smager af ægte kaffe. En glimrende eksemplificering er dette citat, fundet via Google³:

- (5) *Quiero un café café, nada de descafeinado ni de otras cosas raras...*
 ‘Jeg vil gerne have en kaffe kaffe, ikke noget med koffeinfri eller andre underlige ting...’ (min understregning)

Det forekommer legitimt at fastholde, at det ikoniske princip stadig er overholdt også i denne variant, blot må man ved ‘mere form = mere indhold’ tolke ‘indhold’ som en form for ‘forøgelse af kvaliteten’ og ikke blot en ‘forøgelse af antallet’. At kvaliteten øges stemmer overens med ideen, at man ønsker en rigtig, autentisk kop kaffe (uden forarbejdning og tilsætningsstoffer), hvilket måske afspejler en forestilling om, at den ‘reneste’ er den bedste. Beinbauer, der nævner et eneste tilsvarende eksempel – også med *café* –, foreslår da også, at man i disse tilfælde taler om “et substantiv bøjet i superlativ” (1985: 339). Således er der næppe tvivl om, at kvalitet forbindes med nær ‘det ypperligste’ (eller ‘det usleste’, jf. fx eks. 6 nedenfor) inden for den kategori, der tales om.

Fokuseringen på kvaliteten er netop, hvad denne variant af reduplikationer har til fælles med den, der præsenteres i det følgende, og som jeg kalder ‘den adversative reduplikation’. Årsagen til valget af denne betegnelse er, at der mellem de to reduplicerede elementer indsættes *pero*, der traditionelt betegnes som en adversativ konjunktion.

3. Den adversative reduplikation

3.1. Indledning

I lighed med hvad vi kunne konstatere i forhold til den konstruktion vi mødte i afsnit 2.1., optræder den adversative reduplikation udover i spansk (6) også i andre romanske sprog, som fx i italiensk (7) og i fransk (8). Alle tre

3. Jeg har artiklen igennem ikke forsynet eksemplerne fra Google med URL oplysninger af to årsager: dels er mediet meget flygtigt, og mange sider er ikke-eksisterende allerede efter et par år; dels findes der hobevis af eksempler, der ligner dem, jeg leverer her. Således kan alle til enhver tid kontrollere mine eksemplificeringer, da pointen her ikke er ganske bestemte (udvalgte) eksempler, men selve konstruktionen og dens konstruktionsmuligheder.

eksempler er karakteriseret ved en højere grad af kvaliteten af kerneordet: ‘gennemsyret ond’ (6), ‘kæmpe kys’ (7) og ‘bedårende’ (8):

- (6) *Él es malo, pero malo.*
 ‘Han er ond, men ond.’
- (7) *Ti mando un grande ma grande bacio.*
 ‘Jeg sender dig et stort, men stort kys.’
- (8) *Elle est jolie, mais jolie!*
 ‘Hun er køn, men køn!’

For begge reduplikationstyper gælder, at de typisk – som nævnt i indledningen – forekommer i talesprog, hvilket ikke overrasker, jf. Acín Villas konstatering om, at reduplikationen er “en af de mest anvendte fremgangsmåder i vores sprog til at intensivere, **særligt i det talte register**” (1993: 229, min oversættelse og fremhævnings).

Forekomsten i talesproget ser dog ikke ud til at være den eneste betingelse. Konstruktionen ser også ud til at være betinget af et stærkt emotionelt engagement i samtalen. Det er derfor nemmere at forestille sig sætning (9) end sætning (10):

- (9) *Él es estúpido, pero estúpido.*
 ‘Han er åndssvag, men åndssvag.’
- (10) ?? *La ventana es rectangular, pero rectangular.*
 ‘?? Vinduet er rektangulært, men rektangulært.’

Selv om man naturligvis aldrig helt kan udelukke en eller anden særpræget kontekst, hvor sætning (10) alligevel kunne tænkes at forekomme, er det alligevel karakteristisk, at det ikke har været muligt for mig at finde den slags eksempler.

En tredje betingelse, der ser ud til at skulle være opfyldt, er de sproglige elementers (mere eller mindre) graduerbarhed. Elementerne bør kunne forstås i (mindst) to forskellige betydninger, hvoraf den første angiver den ‘normale’ og den anden den, der er bedre, dårligere, højere, eller lavere i hierarkiet, afhængigt af situationen. Sammenligningen mellem (11) og (12) kan eksemplificere dette:

- (11) *Él es malo, pero malo.*
 ‘Han er ond, men ond.’

- (12) *El piso es rectangular, pero rectangular.*
 ‘Lejligheden er rektangulær, men rektangulær.’

Intuitivt vil de fleste nok have betydeligt nemmere ved at forestille sig ondskaben i forskellige kvalitative afskygninger end en lejlighed i mere eller mindre rektangulære former. Selv om det i teorien sikkert kunne være muligt at konstruere en kontekst, der kan ‘afføde’ konstateringer som (12), har det heller ikke i dette tilfælde været muligt for mig at finde eksempler af denne art.

Ud fra en overfladisk betragtning må den adversative reduplikation siges at være særpræget, da konjunktionen *pero* i sin grundbetydning udtrykker ‘modsatning’ og derfor burde sætte det første element i reduplikationen **i modsætning** til det andet. I virkeligheden burde kvaliteten derfor afsvækkes, men konstruktionen fungerer ‘omvendt’: kvaliteten styrkes eller intensiveres.

En formaliseret udgave af den adversative konstruktion har følgende udseende:

X pero X (X = et ord)

De følgende eksempler viser, at der eksisterer en mindre afvigelse fra denne formaliserede udgave, idet der ofte sættes et komma foran *pero*: *X, pero X*, men der vil i artiklen ikke blive gjort forskel på disse to former. Under alle omstændigheder eksisterer der her ingen eksplicite regler for kommatering, idet nogle sprogbrugere formodentligt opfatter konstruktionen som en sammenhængende (prosodisk) enhed og derfor ikke sætter komma, medens andre ønsker at følge de generelle kommateringsregler, efter hvilke man altid skal sætte komma foran *pero*.

3.2. Hvilke ordklasser optræder i reduplikationen?

Den ordklasse, der i den begrænsede litteratur om emnet typisk indgår i den adversative reduplikation er adjektiverne. Det er således udelukkende denne ordklasse, som Acín Villa nævner i de fem eksempler hun oplister (1993-94: 229). Også de fleste eksempler hos Santos Ríos indeholder adjektiver (2003: 502). Ordklassen adjektiver forekommer da også særdeles velegnet til formålet, idet de fleste adjektiver jo er inhærent graduerbare, dvs. de fleste kan gradbøjes. Derfor er det nemt at finde eksempler, der indeholder adjektiver:

- (13) *Advertencia: este si es un chiste sucio pero sucio.*
 ‘Advarsel: dette er en beskidt, men beskidt vittighed.’
- (14) *Cuando llego me encuentro el agua verde pero verde...*
 ‘Da jeg ankommer, ser jeg, at vandet er grønt, men grønt...’

I begge tilfælde intensiverer *pero X* graden af det førstnævnte adjektiv i substantivsyntagmet: i eksempel (13) er der tale om en meget beskidt vittighed, og så er man advaret på forhånd!, og i eksempel (14) er vandet overraskende grønnere, end ‘jeg’ havde forestillet sig.

Til ordklassen adjektiver kan henføres participierne, når de fungerer som prædikat i sætningen, og her opfører de sig på samme måde som adjektiver:

- (15) *Yo también estoy cansado, pero cansado de que la gente no sepa cómo dar su opinión en un foro ...*
 ‘Jeg er også træt af, men træt af, at folk ikke ved, hvordan de skal give udtryk for deres mening i et forum ...’

I lighed med de tidligere eksempler fokuseres der også her på kvaliteten, når der fokuseres på graden af træthed: ‘Jeg er virkelig virkelig træt af det her...’

Selv om substantiver ikke nævnes hverken i Santos Ríos (2003) eller i Acín Villa (1993-94), møder man denne ordklasse ret ofte i konstruktionen. Som man vil se, anvendes substantiver også her på en graduerbar måde, selv om de løsrevet måske ikke tolkes som sådan.

- (16) *Dios mío, los hay gilipollas pero gilipollas... y además de Sevilla.*
 ‘Jamen dog, der er idioter, men idioter... og så endda fra Sevilla.’
- (17) *Es que tiene cojones pero cojones.*
 ‘Det er fordi han har nosser, men nosser.’

Den i begge eksempler anvendte slangprægede personkarakteristik – som i øvrigt er meget typisk for spansk talesprog – forstærkes også her: der er i (16) ikke alene tale om idioter, men kraftidioter og den person, der omtales i (17) har ikke kun nosser, men nogle enormt store nogle. Udtrykket *tener cojones* betyder normalt ‘at være modig’. Personens mod eller viljestyrke bliver ved hjælp af den adversative reduplikation altså sat ekstra i fokus.

En anden af de åbne ordklasser, som leverer materiale til den adversative

reduplikation, er verberne. Deres anvendelse fremgår af de næste to eksempler med infinitiver. I eksempel (18) klager afsenderen over en bestemt vin, som formodentligt har været dyr, og som ikke levede op til forventningerne. I eksempel (19) kommenteres et computerspil.

- (18) *Joder, pero joder es lo que me hicieron a mí en el Corte Inglés con el Petrus (reserva del 96).*

‘At røvrende mig, men at røvrende mig, det er lige hvad de gjorde ved mig i Corte Inglés med Petrus, reserva, årgang 96.’

- (19) *Es un juego de esos de molestar, pero molestar bien, destruir, matar, desahuciar... y aún así te ríes y no te molesta.*

‘Det er et af disse spil, der har til formål at ydmyge, men ydmyge meget, ødelægge, dræbe, uskadeliggøre... og alligevel griner du af det, og det går dig ikke på.’

Som i de foregående eksempler bliver reduplikationen også i (18) og (19) anvendt for at intensivere. I eksempel (18) bliver graden af at være blevet snydt kraftigt forstærket pga. reduplikationen med *pero*, og det samme gælder for eksempel (19), hvor fornøjelsen af at ydmyge eller krænke andre i spillet stiger nogle grader. Det efterstillede adverbium *bien* (‘rigtigt’ eller ‘godt’) efter *molestar* understreger gradsforskellen.

Konstruktionen forekommer også med andre infinitte former af verbet. I eksempel (20) henviser adjektivet *pepera*, der er dannet ad hoc ud fra forkortelsen *PP*, til *Partido Popular* (‘Folkepartiet’), og det er dette parti afsenderen anklager:

- (20) *La banda pepera ya no tiene credibilidad ninguna, tres años jodiendo pero jodiendo al pueblo...*

‘Folkeparti-banden har ingen troværdighed længere, tre år har de gået rundt og røvrendt, men røvrendt folket...’

Igen observerer man, at den adversative reduplikation intensiverer graden af det anklagen handler om: partiet har de sidste tre år ikke blot snydt folket, men det har gjort det på det groveste.

Det har ikke været muligt via Google-søgningen at finde en adversativ reduplikation med et finit verbum, men Santos Ríos (2003: 502) nævner flg. eksempel: *Diluviaba, pero diluviaba, ¡jojo!* (‘Det har øsregnet, men øsregnet, vær forsigtig!’), og man må derfor konkludere, at såvel finitte som infinitte verber kan optræde i den her omtalte reduplikation.

Også ordklassen adverbier formår at levere materiale til den adversative reduplikation, selv om det sker sjældent. I det følgende eksempel fungerer adverbiet som sætningsadverbial:

- (21) *Obviamente, pero **OBVIAMENTE** no puedes opinar si no has tenido gato,...*
 ‘Selvsagt, men **SELVSAGT** kan du ikke give dit besyv med, hvis du ikke har haft kat...’

I eksempel (21) bliver graden af, hvor ‘selvsagt’ sætningens indhold er, forstærket vha. reduplikationen, men samtidigt forstærkes graden yderligere ved, at *obviamente* skrives med store bogstaver. Der er således tale om en dobbelt fremhævelse af bidragets selvindlysende konstatering: når man ikke selv holder kat, bør man afstå fra at udtale sig og ikke blande sig i diskussionen. – Selv om det er vanskeligt at finde autentiske eksempler med adverbier, nævner Santos Ríos (2001:502) et, hvor adverbiet fungerer som et adverbial, der modificerer verbalet: *Iban deprisa, pero deprisa* (‘De gik hurtigt, men hurtigt’). Jeg har dog ikke kunne finde eksempler af denne art ved hjælp af Google-søgninger.

Ligeledes har det heller ikke været muligt at finde eksempler, hvor ord fra de resterende ordklasser indgår, hvilket højst sandsynligt hænger sammen med den i afsnit 3.1. beskrevne graduerbare ‘kvalitet’, som disse ordklasser ikke ser ud til at respondere på. Der er således ikke fundet eksempler inden for klassen af

pronomener:	* <i>tú, pero tú</i> *‘du, men du’
præpositioner:	* <i>sin, pero sin</i> *‘uden, men uden’
numeraler:	* <i>cuatro, pero cuatro</i> *‘fire, men fire’
artikler:	* <i>una, pero una</i> *‘en, men en’

og heller ikke – måske indlysende nok –

konjunktioner:	* <i>que, pero que</i> *‘at, men at’
----------------	---

Gennemgangen leder os frem til at opstille den foreløbige hypotese, at konstruktionen ‘*X, pero X*’ får leveret sit materiale fra de åbne ordklasser, men ikke fra de lukkede.⁴

3.3. Reduplikationens modifikationsmuligheder

Dette afsnit skal beskæftige sig med måden, hvorpå den adversative reduplikation kan modificeres. Da konstruktionen grundlæggende handler om at formidle kvalitetsgrader, åbner det op for, at de reduplicerede ord redupliceres yderligere. Eksemplerne (22) og (23) illustrerer denne fremgangsmåde.

- (22) *Es que es tonto, pero tonto tonto.*
 ‘Det er fordi han er skør, men skør skør.’

Som det fremgår, er det efterstillede *tonto* yderligere blevet fordoblet, hvilket naturligvis intensiverer kvalifikationen yderligere. Overraskende nok kan fordoblingen også forekomme foran det element, der er foranstillet *pero*, således som eksempel (23) viser:

- (23) *Ahora toca a Pinochet, que era un dictador malo, malo, pero malo...*
 ‘Nu er det så Pinochets tur, som var en ond, ond, men ond diktator...’

Et nærliggende spørgsmål er, om en foranstillet modifikation afstedkommer et andet semantisk indhold end en efterstillet, men det kan ikke besvares her; dertil kræves et større korpus. Umiddelbart ser det dog ud til, at modifikationen placeres ret vilkårligt, hvilket eksempel (24) bevidner. Her gentages det replicerede element tre gange: en gang foranstillet konstruktionen og to gange efterstillet:

- (24) *La hija de D. Fernando Guillén es mona pero bajita (...) vamos, como Aznar, y ya saben que José es un admirador de la mujer, mujer, pero mujer, mujer, mujer.*
 ‘Hr. Fernando Guilléns datter er køn, men lidt lille (...) tja, lige som Aznar, og man ved jo godt, at José er en tilbeder af kvinden, kvinden, men kvinden, kvinden, kvinden.’

4. En spansk modersmålstalende har gjort mig opmærksom på, at konstruktioner med personlige pronomener ikke er utænkelige, som f.eks. i følgende ordre ¡*Lo haces tú, pero tú!* (‘Du, men du gør det!’), men det er tvivlsomt, om dette eksempel i virkeligheden ligner de andre, idet *pero* her sandsynligvis fungerer rent adversativt, dvs. ‘du’ skal gøre det i modsætning til en anden person. Uanset analysen har det ikke været muligt at finde nogen eksempler, hvilket skyldes at man i fora og blogs sjældent udsteder deciderede ordre til andre.

Eksempel (24) refererer *José* til den tidligere spanske præsident José María Aznar, og den (monotone) kvalifikation, hvor kerneordet *mujer* optræder hele fem gange, kunne tolkes som en henvisning til, at han var en notorisk skørtejæger.

En anden modificeringsmulighed, som optræder særdeles hyppigt i forbindelse med substantiverne og adjektiverne, er en tilføjelse i form af et præpositionsled:

(25) *Es un chico malo, pero malo de verdad*
 ‘Han er en ond, men virkelig ond dreng.’

(26) *Si es usted padre, pero PADRE DE VERDAD, póngase solo diez minutos en la piel de Raquel y Carlos...*
 ‘Hvis De er forælder, men en RIGTIG FORÆLDER, så sæt Dem bare ti minutter i Raquel og Carlos’ sted...’

Tilføjelsen *de verdad* (‘virkelig’ eller ‘rigtig’, ordret: ‘i sandhed’), der understreger kerneordets graduerbarhed, må betragtes som en særdeles typisk postmodifikation⁵, og faktisk den eneste, som også Acín Villa (1993-94: 229) og Santos Ríos (2003: 502) nævner. Søgninger i Google viser da også, at *de verdad* resulterer i flest ‘hits’. Som vi har set tidligere i eksempel (21), er eksempel (26) også kendetegnet ved brugen af majuskler; en fremgangsmåde, der i øvrigt forekommer ganske hyppigt i blogkommentarer og i debatfora. Majusklerne forsøger naturligvis grafisk at give konstruktionen yderligere intensitet og i autentisk tale ville dette formodentligt svare til, at samtalepartneren løftede stemmen.

Også andre postmodifikationer understreger kerneordets graduerbarhed. I det næste eksempel har man anvendt ordet *remate*, der også optræder i mange andre konstruktioner, og som betydningsmæssigt (og løsevædet) kan oversættes med ‘kulmination’.⁶

(27) *El que no roba es tonto, pero tonto de remate.*
 ‘Den der ikke stjæler er dum, men helt vildt dum.’

5. Begrebet ‘postmodifikation’ betyder her ikke nødvendigvis at denne modificerer helheden *x* *pero x*, men skal også forstås som en modifikation af det sidste *x* alene. Da der er tale om en gentagelse af præcis det samme ord, kan det i øvrigt være vanskeligt at afgøre hvilke led (*x* alene eller *x pero x*) der i grunden modificeres.

6. Fodboldfans vil vide, at *remate* også betyder et skud på modstanderens mål.

Både tilføjelsen *de verdad* og *de remate* forekommer også foranstillet *pero*, dvs. som en postmodifikation af det første kerneord. Et eksempel med *de verdad* er (28):

- (28) *Él es tonto de verdad, pero tonto tonto.*
 ‘Han er virkelig dum, men dum dum.’

Det ser ud til, at de modifikationsmuligheder, der generelt gælder for substantiv- eller adjektivsyntagmer, også gælder for den adversative reduplikation. Således kan styrelsen i det attributive præpositionalsyntagma være en hel sætning. I sætning (15) ovenfor var det fx en kompletivsætning og i det følgende eksempel er styrelsen en relativsætning:

- (29) *Es que Jelovac es tonto, pero tonto de los que no tienen remedio.*
 ‘Det er fordi Jelovac er dum, men dum som dem, der ikke kan hjælpes.’

Som det igen fremgår, fremhæver modifikationerne en særlig grad af den egenskab, der tillægges ‘Jelovac’.

Ved at sammenfatte de her præsenterede kombinationsmåder og inkorporere dem i den i afsnit 3.1. formaliserede version af den adversative reduplikation, når man frem til denne skematiske form:

$X(X)...(X)$ (*de verdad* / *de remate*), *pero* $X(X)...(X)$ (*de* + substantivisk led)

Bogstavet X betegner det reduplicerede element (fra en af de åbne ordklasser). Parenteserne angiver de **potentielle** kombinationsmuligheder, mao. parenteserne kan være udfyldt, men behøver ikke at blive det. Prikkerne mellem parenteserne angiver, at der kan optræde et ubestemt antal af ‘X’ (jf. eksemplerne (22) - (24)).

4. Hvorfor anvendes udelukkende *pero* i denne konstruktion?

Udover *pero* findes der på spansk en række andre adversative konjunktioner, hvoraf de to mest almindelige er *sin embargo* (‘alligevel’, ‘dog’) og *no obstante* (‘trods’, ‘desuagtet’).⁷ Interessant nok kan man konstatere, at ingen af disse

7. En fyldig beskrivelse af disse tre konnektorer findes i Portolés (1996).

kan optræde i den adversative reduplikation. Sætningerne (30) og (31) er derfor ugrammatiske:

- (30) **Té mando un gran, sin embargo gran beso.*
 *‘Jeg sender dig et stort, dog et stort kys.’
- (31) **Té mando un gran, no obstante gran beso.*
 *‘Jeg sender dig et stort, trods stort kys.’

Det forekommer nærliggende at rejse spørgsmålet, hvorfor disse ikke kan anvendes. Hvorfor er det udelukkende *pero*, der kan anvendes, hvorved *pero* bliver konstruktionens kendemærke? For at finde et svar, er det vigtigt at forholde sig til *pero*'s andre funktioner udover dens kernefunktion som adversativ konjunktion, der opbygger en modsætning mellem to koordinerede sætninger. Det er nemlig overraskende, hvor mange andre funktioner *pero* varetager. De fleste af disse funktioner er af diskursiv karakter, hvorfor *pero* i disse sammenhænge har fået betegnelsen ‘diskursiv partikel’ (Acín Villa 1993-94: 221):

A) Argumentativ funktion:⁸

Compra naranjas, pero que sean buenas; no como la otra vez.
 ‘Køb appelsiner, men de skal være gode, ikke som sidste gang.’

B) Uenighed blandt talerne hvad angår emnet:

¡Pero Pepe!
 ‘Jamen, Pepe!’

C) Selvforsvar overfor en ny eller ukendt information:

- *¿No sabes que Dori trabaja allí?*
- *Pero, ¿desde cuándo?*
- ‘Ved du ikke, at Dori arbejder dér?’
- *Jamen, siden hvornår dog?’*

8. Eksemplerne er taget fra Porroche Ballesteros (2009: 113-118).

D) Emneskift:

Este chico es una mala persona. Pero vamos de hablar de otra cosa.
 ‘Denne fyr er en slem person. Men lad os nu tale om noget andet.’

E) Opfordring:

¡Pero séntate, hombre séntate!
 ‘Jamen, sæt dig dog endelig ned!’

Heller ikke i de her opførte eksempler (A-E) er det muligt at erstatte *pero* med en anden adversativ konjunktion, hvilket i grunden kan overraske, da den diskursive funktion af *pero* i alle disse eksempler faktisk angiver et modsætningsforhold enten i selve situationen (A, D og E) eller i forhold til det, den første taler har sagt (B og C).

Den spanske lingvist del Camino Garrido Rodríguez, der har beskæftiget sig med en lang række af *pero*'s funktioner (bortset fra den adversative reduplikation), er nået frem til denne konklusion:

pero [...] er en prototypisk kontraargumentativ konnektor, fordi den er den mindst markerede størrelse, hvilket gør, at den optræder i flere anvendelser end de andre... (2004: 25, min oversættelse)

Hvis man således forstår *pero* som en semantisk underspecificeret størrelse i forhold til de andre mere specifikke konjunktioner, kunne man vove den påstand, at *pero* i den adversative reduplikation blot udfylder en funktion mere i forhold til de mange andre funktioner, som *pero* i forvejen udfylder, og hvor anvendelsen af andre adversative konnektorer ligeledes er udelukket.

5. Konklusion

Undersøgelsen af den adversative reduplikation kan bekræfte de observationer, som de få hidtidige fremstillinger har nævnt, nemlig at den fremhæver de elementer, som *pero* forbinder (og som jeg har kaldt ‘X’ ovenfor). Der er ingen tvivl om, at det er kvaliteten af X, der fokuseres på i samtlige af de præsenterede eksempler, og at den talende har et (normalt emotionelt betinget) ønske om at referere til et rigtigt eller autentisk eksemplar af X.

Undersøgelsen har endvidere vist, hvilke ordklasser der kan indgå i

konstruktionen. Modsat hvad de få tidligere fremstillinger viste, peger undersøgelsen utvetydigt på, at ord fra alle åbne ordklasser kan levere materiale til konstruktionen, dvs. substantiver, verber, adjektiver og adverbier; sidstnævnte dog tilsyneladende i mindre omfang. Hvorvidt denne konklusion fx udelukker de personlige pronomener (jf. fodnote 4) står fortsat hen i det uvisse og behøver nøjere undersøgelser, formodentligt baseret på autentisk talesprog.

Ud fra analysen af modifikationsforholdene kan man endvidere konkludere, at modifikationerne i forskellig form understreger element X's graderbarhed. Derfor er det ikke overraskende, at X eksempelvis blot gentages eller også kvalificeres med udtryk som *de verdad* eller *remate*, der i sig selv er gradsangivelser. Som konklusion på konstruktionens opbygning gentages her den formelle struktur, som blev præsenteret i det foregående afsnit:

X(X)...(X) (de verdad / de remate), pero X(X)...(X) (de + substantivisk led)

I det indledende afsnit blev den adversative reduplikation *¡Es tonto, pero tonto!* introduceret sammen med to lignende konstruktioner. På den ene side den relativt velbeskrevne reduplikation uden *pero*, nemlig *Quiero café, café* og på den anden side en anden adversativ, der indeholder konjunktionen *que* ('at'), som i *Está lejos, pero que muy lejos*. Udover at det ser ud til, at den førstnævnte (udelukkende?) anvender substantiver og den sidstnævnte (udelukkende?) adjektiver, medens den adversative henter ord fra alle åbne ordklasser, er det fortsat uudforsket hvilke betydningsmæssige eller pragmatiske forskelle der findes mellem disse konstruktioner. I hvilke specifikke kommunikative situationer vælges den ene frem for den anden, frem for den tredje? Disse spørgsmål og andre må en grundigere undersøgelse svare på.

Om forfatteren

Uwe Kjær Nissen, ph.d., Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet.

Litteratur

- Acín Villa, E. (1993): *Aspectos de la adversación en español actual*. La Coruña: Universidad La Coruña.
- Acín Villa, E. (1993-94): Sobre *pero* enfático. *Cuadernos de investigación filológica* 19-20, 219-233.

- Anabalón, S. A. & González, S. G. (2016): El uso de *pero* enfático en el corpus PRESEEA de Santiago de Chile. *Estudios Filológicos* 57, 43-63.
- Beinhauer, W. (1930): *Spanische Umgangssprache*. Berlin, Bonn: Dümmler.
- Beinhauer, W. (1985 [1958]): *El español coloquial*. Madrid: Gredos.
- Bollée, A. (1978): Reduplikation und Iteration in den romanischen Sprachen. *Archiv für das Studium der neueren Sprachen und Literaturen* 215 (2), 318-336.
- Bosque, I. & Demonte, V. (red.) (1999): *Gramática descriptiva de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe.
- Brink, L. (2001): Er de rige-rige? Ny reduplikation i engelsk og dansk. *Mål & Mæle* 24 (3), 25-28.
- Briz Gómez, A. (1998): *El español coloquial en la conversación. Esbozo de pragmática*. Barcelona: Ariel.
- Cascón Martín, E. (1995): *Español coloquial. Rasgos, formas y fraseología de la lengua diaria*. Madrid: Edinumen.
- CREA = <http://www.rae.es/recursos/banco-de-datos/crea>.
- del Camino Garrido Rodríguez, M. (2004): *Conectores contraargumentativos en la conversación coloquial*. León: Universidad de León.
- Farø, K. (2005): Én gang vind og skæv terrorist ... Fraseoskabeloner og fraseologisk reduplikation. I: *Danske studier* 100. Jørgensen, M. K. & Flemming, L.-N. under medvirken af S. Skovgaard (red.). København: C.A. Reitzel, 44-69.
- Flamenco García, L. (1999): Las construcciones concesivas y adversativas. I: *Gramática descriptiva de la lengua española*. Bosque, I. & Demonte, V. (red.). Madrid: Espasa Calpe, 3805-3878
- Fuentes Rodríguez, C. (1998): *Las construcciones adversativas*. Madrid: Arco Libros.
- Gaviño Rodríguez, V. (2008): *Español coloquial. Pragmática de lo cotidiano*. Cádiz: Universidad de Cádiz.
- Gil, D. (2004): From repetition to reduplication in Riau Indonesian. I: *Studies on reduplication*. Hurch, B. & Mattes, V. (red.). Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 31-64.
- Hernando Cuadrado, L. A. (1994): *Aspectos gramaticales del español hablado*. Madrid: Ediciones Pedagógicas.
- Miranda, J. A. (1992): *Usos coloquiales del español*. Salamanca: Colegio de España.
- Porroche Ballesteros, M. (2009): *Aspectos de gramática del español coloquial para profesores de español como L2*. Madrid: Arco Libros.
- Portolés, J. (1996): Diferencias gramaticales y pragmáticas entre los conectores discursivos *pero*, *sin embargo* y *no obstante*. *Boletín de la Real Academia Española* 75 (265), 231-269.

- RAE = Real Academia Española y Asociación de Academias Americanas (2009-11). *Nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa-Calpa.
- Santos Ríos, L. (2003): *Diccionario de partículas*. Salamanca: Luso-española de ediciones.
- Vigara Tauste, A. M. (1992): *Morfosintaxis del español coloquial. Esbozo estilístico*. Madrid: Gredos.
- Vigara Tauste, A. M. (1980): *Aspectos del español hablado*. Madrid: Sociedad general española librería.
- Wierzbicka, A. (1986): Italian reduplication: Cross-cultural pragmatics and illocutionary semantics. *Linguistics* 24 (2), 287-315.